הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית סִימָן ד

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ב (ח) * [1]יְדֵקְדֵּק (ט) לְעֻרוֹת עַלְיהֶן מַיִם (ו) [ז] (י) שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶן:
ג [*] [2]לֹא יִגַּע בְּיָדוֹ (יא) קֹדֶם נְטִילָה לַפֶּה וְלֹא לַחֹטֶם וְלֹא לָאָזְנַיִם (יב) וְלֹא לָעֵינַיִם: ד (יג) [3]אֲפִלּוּ
מִי שֶׁנִּטַּל יָדָיו לֹא יְמַשְׁמֵשׁ בְּפִי הַטַּבַּעַת תָּמִיד, מִפְּנֵי שֶׁמְּבִיאָתוֹ לִידֵי תַּחְתּוֹנִיּוֹת. [4]וְלֹא יִגַּע בְּמָקוֹם
הַקָּזָה, שֶׁמְּשַׁמּוּשׁ הַיָּד מַזִּיק לַחֲבוּרָה: ה * [5]לֹא יִגַּע בְּגִיגִית שֵׁכָר, שֶׁמְּשַׁמּוּשׁ הַיָּד (יד) מַפְסִיד הַשֵּׂכָר:
ו (טו) * [6]אֵין צָרִיךְ רְבִיעִית לִנְטִילַת יָדַיִם לִתְפִלָּה: ז * [7]טוֹב לְהַקְפִּיד בִּנְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית בְּכָל הַדְּבָרִים
הַמְּעַכְּבִים בִּנְטִילַת יָדַיִם לִסְעוּדָה. הַגָּהּ: מֵיהוּ (טז) [8]אֵינוֹ מְעַכֵּב (יז) לֹא כְּלִי וְלֹא (ו) [ז] כֹּחַ גַּבְרָא * וּשְׁאָר
הַדְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בִּנְטִילַת הַסְּעוּדָה (מרדכי ריש פרק אלו דברים (סי׳ קנ), תשובת רשב״א סימן קצ״א*): ח [9]נְטִילַת

*) הרשב״א כתב כדברי השו״ע שצריך כלי, והציון כאן הוא ט״ס.

בְּאֵר הַיטֵב

ב (ו) **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים.** אֲפִלּוּ שׁוֹפֵךְ הַרְבֵּה בְּפַעַם אַחַת אֵינוֹ מוֹעִיל, כִּי אֵין הָרוּחַ הוֹלֵךְ אֶלָּא
בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים, דְּהַיְנוּ פַּעַם אַחַת עַל יַד יָמִין וְאַחַר כָּךְ עַל יַד שְׂמֹאל, עַד שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים
בְּסַרוּגִין. וּכְשׁוֹתֵן מַיִם עַל יַד יְמִינוֹ בְּכָל פַּעַם יֹאמַר 'הַיָּד הַגְּדוֹלָה', וּבְיָד שְׂמֹאל 'הַיָּד
הַחֲזָקָה'. וּכְשֶׁמַּשְׁפִּשְׁפֵשׁ הַיָּדַיִם יַחַד יֹאמַר שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים 'יָד הָרָמָה'. וּכְשֶׁיְּמַלֵּא יָדָיו לִרְחַץ פָּנָיו
יֹאמַר 'יָדַיִם גְּלִילֵי זָהָב' וְגוֹ' (שה״ש ה יח). כְּשֶׁרוֹחֵץ פָּנָיו יֹאמַר 'רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז' וְגוֹ' (שם פסוק
יא). וּכְשֶׁרוֹחֵץ אֶת עֵינָיו יֹאמַר 'עֵינָיו כְּיוֹנִים' וְגוֹ' (שם פסוק יב). כְּשֶׁרוֹחֵץ לְחָיָיו יֹאמַר 'לְחָיָיו
כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם' וְגוֹ' (שם פסוק יג). כְּשֶׁרוֹחֵץ שִׂפְתוֹתָיו יֹאמַר 'שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים' וְגוֹ' (שם)
וּכְשֶׁמְּנַגֵּב פָּנָיו יֹאמַר 'וּפָנֶיהָם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן' (יחזקאל א י). וּבְזֶה
יִמְצָא חֵן בְּעֵינֵי כָּל רוֹאָיו. צָרִיךְ לְהִזָּהֵיר לַנָּשִׁים שֶׁיְּזַהֲרוּ בִּנְטִילַת יָדַיִם שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּסַרוּגִין,
שֶׁלֹּא יִטְמְאוּ הַמַּאֲכָלִים, וְצָרִיךְ לִטֹּל עַד פֶּרֶק הָזְרוֹעַ. וְצָרִיךְ לִפְשֹׁט הַכַּפּוֹת לְקַבֵּל הַטָּהֳרָה
כְּמִי שְׁרוֹצֶה לְקַבֵּל דָּבָר, וְיַגְבִּיהֵם כְּנֶגֶד הָרֹאשׁ. גַּם יְדֵיהֶם פִּיו, חוץ בְּתַעֲנִית צִבּוּר: ז (ו) כֹּחַ
גַּבְרָא. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּדִיעֲבַד, אֲבָל הֵיכָא דְּאִפְשָׁר טוֹב לְהַקְפִּיד, מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ו):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יַחֲזֹר וְיִטֹּל מֵהֶם בִּלְא בְּרָכָה, דְּהָוֶה לֵיהּ כְּפָק בְּרָכוֹת, דְּשָׁמָּא יָצָא יָדֵי חוֹבַת נְטִילָה בְּרִאשׁוֹנִים, וְאַף
עַל גַּב דְּלֹא בֵּרַךְ אִז, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר טָרְחָ הִרְהוּרַ רָעָה עַל יְדֵי נְטִילָה רִאשׁוֹנָה שׁוּב לֹא
יְכוֹל לְבָרֵךְ עַל נְטִילָה זוֹ וְצִנּוּף, וְעַל נְטִילָה רִאשׁוֹנָה חָלַף שַׁעְתָּא. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן קכ״ח
סְעִיף קָטָן י״ב, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קנ״ח (סי״א) לְעִנְיַן נְטִילַת יָדַיִם לִסְעֻדָּה אִם יְבָרֵךְ אַחַר הַנָּגּוּב דַּעַת
הַשּׁ״ז (ס״ק יב) שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כָּאן: ב (ו) **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב שֶׁיִּצְרֵף לְטֹל עַד
פֶּרֶק הַזְּרוֹעַ. וְכָתַב בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (דיני נט״י שחרית סדר האשפורת אות ד) אִם לֹא הִכְנִיעַ לוֹ רַק מִצַּד שֶׁאֵין
בָּהֶם כְּשִׁעוּר לִטֹּל בְּהוּ עַד הַפֶּרֶק שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים כָּל יָד, יְכוֹל לִטֹּל רַק עַד קְשָׁרֵי אֶצְבְּעוֹתָיו דְּוַקָא
דְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וּמְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם, וְכֵן יֵשׁ לְהָקֵל לְהוֹלְכֵי דְּרָכִים בִּזְמַן שֶׁהַמַּיִם לַחִץ. וְעַיֵּן
בְּאֵלִיָּה רַבָּה סִימָן ד׳ סְעִיף קָטָן ה׳ וּבְסִימָן קכ״ח סְעִיף קָטָן ח׳, עַיֵּן שָׁם: ג (בשו״ע) **לֹא יִגַּע.**
וְכָתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ג) שֶׁפֶּה שֶׁכָּתַב 'לֹא יִגַּע לְפֶה אוֹ לְחֹטֶם' אֲפִלּוּ מְבַחוּץ אֵיכָא קְפִידָא, וְדִלְא
כְּמוֹ שֶׁכָּתַב מוֹר וּקְצִיעָה, וְכֵן נִרְאֶה מַהֲפִרְשָׁה (ס׳ מו סק״ה) עַיֵּן שָׁם. וּבְשֶׁלְמֵי צִבּוּר (שם רישׁ סדר
האשפורה) כָּתַב גַּם כֵּן כֵּן בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי סִימָן מ״ו (סק״ג): ז [7] כֹּחַ גַּבְרָא. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב.
וְכָתַב שֶׁלְמֵי צִבּוּר (שם אות ב) שֶׁלְּנְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית אֵין לְהַקְפִּיד עַל מַיִם מְגֻלִּין אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם
דְּשִׁכִיחִים נְחָשִׁים, שֶׁלֹּא אַסְרוּם אֶלָּא לִשְׁתִיָּה. אַךְ בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (קט״ז) [קט״ז] כָּתַב בְּבֵאֵר הַיטֵב

שֵׁם בְּשֵׁם הַגְּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי שִׁפְּטִיל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁאֵין לִרְחֹץ כִּי אִם בְּמַיִם מְכֻסִּים כָּל הַלַּיְלָה אֲפִלּוּ הַיְדַיִם, כָּל שֶׁכֵּן הַדַּחַת פִּיו, וְעַיֵּן שָׁם (בשלמי צבור) בְּהַגָּ״ה שֶׁכֵּן מְשֻׁמָּע מִפְּדָר הַיּוֹם (כוונת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נְטִילַת יָדַיִם. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף ז׳ וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ט״ז:
ב (ח) **יְדַקְדֵּק.** כִּי חוּץ מֵהַטְּעָמִים הַנִּזְכָּרִים בְּסָעִיף קָטָן א׳ שֶׁצָּרִיךְ לִטֹּל יָדָיו לִתְפִלָּה, צָרִיךְ לִטֹּל גַּם מִשּׁוּם רוּחַ רָעָה לְבַד לֹא הָיוּ מִתְקַנִּים עַל זֶה בְּרָכָה, לָכֵן אָנוּ צְרִיכִים גַּם לְטַעֲמִים הַנַּ״ל: (ט) **לְעֻרוֹת עֲלֵיהֶן.** וְיִטֹּלֶם לְכַתְּחִלָּה עַד פֶּרֶק הַזְּרוֹעַ, וְאִם אֵין לוֹ מַיִם, (יג) דַּי עַד קְשָׁרֵי אֶצְבְּעוֹתָיו. וְצָרִיךְ (יג) לְפָשֵׁט הַכַּפּוֹת כְּמִי שֶׁרוֹצֶה לְקַבֵּל דָּבָר, וְיַגְבִּיהֵם כְּנֶגֶד הָרֹאשׁ. גַּם (יד) טוֹב לְהַדִּיחַ פִּיו, (טו) וּבְתַעֲנִית צִבּוּר לֹא יַדִּיחַ: (י) **שָׁלֹשׁ פְּעָמִים.**
וַאֲפִלּוּ שׁוֹפֵךְ הַרְבֵּה בְּפַעַם אֶחָד אֵינוֹ מוֹעִיל, כִּי אֵין הָרוּחַ הוֹלֵךְ אֶלָּא
בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים, דְּהַיְנוּ פַּעַם אַחַת עַל יַד יָמִין וְאַחַר כָּךְ עַל יַד שְׂמֹאל, עַד
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים (טז) בְּסַרוּגִין. [א]וּבְסֵפֶר מַעֲשֶׂה רַב (אות ה) כָּתַב אַרְבַּע פְּעָמִים,
שָׁלֹשׁ פְּעָמִים לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה, וְהָרְבִיעִית לְהַעֲבִיר הַמַּיִם שֶׁנִּטְמְאוּ. צָרִיךְ
לְהָזָהִיר לַנָּשִׁים שֶׁיְּזַהֲרוּ בִּנְטִילַת יָדַיִם שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּסַרוּגִין כְּמוֹ הָאֲנָשִׁים,
וְגַם כִּי הֵם מְתֻקָּנוֹת הַמַּאֲכָלִים, שֶׁלֹּא יִטְמְאוּם בִּידֵיהֶם. (יז) [ב]גַּם יֵשׁ לְזָהֵר
שֶׁהַקַּטָּנִים יִטְּלוּ יְדֵיהֶם בְּשַׁחֲרִית, כִּי נוֹגְעִים בַּמַּאֲכָל. וּבְנִגִּיעַת עַכּוּ״ם
בַּמַּאֲכָלִים בִּלְא נְטִילַת יָדַיִם אֵין לָחֹשׁ, דְּלֹא מְקַבְּלֵי טֻמְאָה: ג (יא) **קֹדֶם**
נְטִילָה. מִפְּנֵי שֶׁהָרוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עַל הַיָּדַיִם יוֹכֵל לְהַזִּיק לְאֵלּוּ הָאֵבָרִים:
(יב) **וְלֹא לָעֵינַיִם.** וְיֵשׁ לְזָהֵר (יח) אֲפִלּוּ עַל גַּבֵּי עֵינָיו מִבַּחוּץ, אִם אֶפְשָׁר
לוֹ: ד (יג) **אֲפִלּוּ וְכוּ׳.** וְקָדֹם נְטִילָה (יט) יֵשׁ אוֹסְרִין מִלְּגַע בְּפִי הַטַּבַּעַת
אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם נָקִי הַקָּזָה, וְכֵן לָאַמָּה בְּמָקוֹם הַנָּקִי אֲפִלּוּ אִם הוּא נָשׁוּי, וְכֵן כְּהָאי
גַּוְנָא בְּמָקוֹם נָקִי הַקָּזָה, כִּי אִז יוֹכֵל הָרוּחַ רָעָה לְהַזִּיק לְכָל נָקִי שֶׁבְּגוּפוֹ:
ה (יד) **מַפְסִיד הַשֵּׂכָר.** וְאִם נָגַע בְּמַאֲכָל קֹדֶם שֶׁנָּטַל יָדָיו (כ) אֵין לָאֲסֹר
הַמַּאֲכָל עַל יְדֵי זֶה, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה מְאֹד יֵשׁ לְזָהֵר שֶׁלֹּא לִגַּע אֲז בְּשׁוּם
מַאֲכָל. (כא) וְאִם נָגַע בְּאֹכֶל יְדֵיחָנּוּ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים. וְכֵן (כב) אֵין לִשְׁתּוֹת עֲשָׂן
טַבָּא״ק קֹדֶם נְטִילַת יָדַיִם: ו (טו) **אֵין צָרִיךְ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דִּיעֲבַד אֵין
מְעַכֵּב הַבְּרָכָה וּמְבֹרָךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה טוֹב לְהַקְפִּיד שֶׁיִּהְיֶה
לוֹ גַּם כֵּן רְבִיעִית, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסָעִיף זֶה דִּקְאֵי גַּם עַל שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רְבִיעִית, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב (כג) הָאַחֲרוֹנִים: ז (טז) **אֵינוֹ מְעַכֵּב.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר,
(כד) דְּיֵעָבַד לְעִנְיַן הַבְּרָכָה וְיוּכַל לְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם, אוֹ אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר, אֲבָל (כה) הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר טוֹב לְהַקְפִּיד:
(יז) **לֹא כְּלִי וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּמֹהֲנֵי (כו) אַף לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה, וְלָכֵן אִם אֵין לוֹ כְּלִי שָׁלֵם מֻתָּר לִטֹּל מִכְּלִי נָקוּב, וְכֵן מִפְּלוֹמ״פ אַף שֶׁאֵין כָּאן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (יח) אֲחֵרוֹנִים: (יט) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ו) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס״ק): (יכ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו): (יכ) בְּאֵר הַיטֵב (סק״ו), וְהוּא בְּסָעִיף י״ז: (מו) בְּאֵר הַיטֵב (שם):
(מז) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְחַיֵּי אָדָם (כלל ב ס״א) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני נט״י שחרית ס״ו):
(יח) פְּרִי מְגַדִּים (משז״ו סק״ו): ג (יט) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס״ג): ד (יט) הַגְּרָ״א וְחַיֵּי

ד שִׁבְּחֵי ק״ט (ע״א). ה שָׁם ק״ח (ע״ב). ו שָׁם (קט). בְּפָרוּשׁ רַשׁ״י (ד״ה מעלה). ז בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ירדקק). ח בֵּית יוֹסֵף (שם) לְדַעַת רַשׁ״י (שם).
ט אֹרְחוֹת חַיִּים (הל׳ נט״י סי׳ ב) בֶּשֶׂם הָרַ״ם (פרמשבורג תשכז קטן סי׳ רפה). י תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א סי׳ קצא) וְהָרַב דָּוִד אַבְּדְּרְהָם (הל׳ ברכות השחר) וְסֵפֶר הַזֹּהַר פָּרָשַׁת וַיֵּשֶׁב בַּפָּסוּק וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אֲחִיו (ח״א קפד:). כ שָׁם בְּזֹהַר.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

---

[1] כתב ליטול ג׳ פעמים. [2] ובשו״ע הרב (ס״ד) כתב: רוח טומאה זו אינה מתאוה לשרות אלא בכלי של קדש במקום קדושה שנסתלקה משם, ומטעם זה נהגו להקל בנגיעת הקטנים שלא הגיעו לחינוך, לפי שגמר ועיקר כניסת נפש הקדושה באדם הוא בי״ג שנים ויום א׳ לזכר וי״ב לנקבה, שלכן נתחייבו אז במצות מן התורה ונעשו בני עונשים, ותחלת כניסת נפש זו הקדושה היא בחינוך לתורה ולמצות שחייבו חכמים לחנך (גם במצות מילה, ולכן הנזהר מנגיעת הקטן מיום המילה ואילך שלא יאמר לו). [3] ובסידור הרב כתב: ויזהר מאד אפילו לעכב ליטול בסירוגין, כי כן קבלו חכמי הקבלה שאין רוח הטומאה עוברת לגמרי מכל וכל עד שיטול ג׳ פעמים בסירוגין. [4] וכן כתב בשו״ע הרב (סעיפים ב-ג), שבלא כלי ולא כח גברא עלתה לו נטילה ומברך ענט״י. אולם בסידור כתב: צריך ליזהר אפילו לעכב שיהיו מים הכשרים לנטילת ידים לסעודה, ושיבואו על ידו מכח כלי ומכח אדם, וגם שלא ליגע בידו הנטולה בלחלוחית המים שעל פי הכלי שנטמאה בנגיעת היד שאינה נטולה, **המשך בסוף הספר**

יָדַיִם שַׁחֲרִית אֵין נוֹטְלִין עַל גַּבֵּי (ח) [ח] (יח) קַרְקַע אֶלָּא לְתוֹךְ (יט) כְּלִי: **ט** [ל]מַיִם שֶׁל נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית אָסוּר לֵהָנוֹת (כ) מֵהֶם, וְלֹא יִשְׁפְּכֵם בַּבַּיִת וְלֹא בְּמָקוֹם שֶׁעוֹבְרִים שָׁם (כא) בְּנֵי אָדָם: **י** [מ]נוֹטֵל כְּלִי שֶׁל מַיִם בְּיַד יְמִינוֹ (כב) וְנוֹתְנוֹ לְיַד שְׂמֹאלוֹ, כְּדֵי שֶׁיָּרִיק מַיִם עַל יְמִינוֹ תְּחִלָּה: **יא** (כג) [נ]לֹא יִטֹּל (כד) מִמִּי שֶׁלֹּא (ט) נָטַל יָדָיו שַׁחֲרִית: **יב** [ס]אִם שִׁכְשֵׁךְ יָדָיו לְתוֹךְ כְּלִי שֶׁל מַיִם, עָלְתָה לוֹ נְטִילָה (כה) לִקְרִיאַת שְׁמַע (י) וְלִתְפִלָּה, (כו) [ע]אֲבָל לֹא לְרוּחַ (יא) רָעָה שֶׁעֲלֵיהֶן. [פ]אִם שִׁכְשֵׁךְ יָדָיו בִּשְׁלֹשָׁה מֵימוֹת (יב) מְחֻלָּפִים, יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם עָלְתָה לוֹ לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה שֶׁעֲלֵיהֶן: **יג** * [צ]אִם הָיָה (יג) [יג] נֵעוֹר (כז) * כָּל הַלַּיְלָה, יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו שַׁחֲרִית (כח) לְהִתְפַּלֵּל וּלְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה מִיָּדָיו. הַגָּה: (כט) * וְיִטְּלֵם (יד) (ל) בְּלֹא בְּרָכָה (הרא"ש כלל ד' (סי' ה) ורשב"א סימן קצ"א): **יד** [ק]הַשְׁכֵּם

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ל שָׁם בַּזֹּהַר. מ שָׁם פָּרָשַׁת מִקֵּץ עַל פָּסוּק וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו (ח"א קצג:). נ שָׁם בְּפָרָשָׁה וַיֵּשֶׁב (קפד:). ס שָׁם בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א וּבֵית יוֹסֵף (ד"ה וכתוב עוד) לְדַעַת הַטּוּר (סי' קנט). ע בֵּית יוֹסֵף (שם) לְדַעְתּוֹ. פ גַּם זֶה שָׁם. צ בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומשמע) גַּם לְדַעַת הָרֹא"שׁ (פ"ט סי' כג). ק אָרְחוֹת חַיִּים (הל' נט"י סי' יא).

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

נט"י) שֶׁהֵבִיא בִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט). אַךְ בִּמְדִינָתֵנוּ לֹא קָפְדֵי אַגִּלּוּיָא כְּלָל וַאֲפִלּוּ לַהֲדָחַת פִּיו, וְכָל שֶׁכֵּן לִנְטִילַת יָדַיִם: **ח** [ח] קַרְקַע. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ד) שֶׁמִּנְהַג הַחֲרֵדִים אֶל דְּבַר ה' שֶׁלֹּא לִקְרוֹת וּלְבָרֵךְ נֶגֶד הַמַּיִם שֶׁנָּטְלוּ בָּהֶם שַׁחֲרִית, וְכֵן הָיָה נוֹהֵג הַגָּאוֹן מוֹפֵת הַדּוֹר מוֹהֲרָ"ר חַיִּים אַבּוּלְעָפְיָא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה: **יג** [יג] נֵעוֹר. בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ה) כָּתַב שֶׁדַּעַת מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים כֹּהֵן (במקור חיים אות יג) כְּשֶׁנֵּעוֹר כָּל הַלַּיְלָה אֵין רוּחַ רָעָה שׁוֹרָה, וְכֵן אִם נָטַל יָדָיו קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר דֶּרֶךְ חַיִּים בְּשֵׁם הָאֲרִ"י וְהָרַמַ"ז. אַךְ בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (סק"א) הֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר תְּרוּמָה חֲדָשָׁה כָּתַב יָד דְּיֵשׁ לוֹ לִטֹּל שֵׁנִית, דְּלֵילָה פּוֹסֶלֶת בִּנְטִילַת יָדַיִם כְּדֶרֶךְ שֶׁפּוֹסֶלֶת בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם עַיֵּן שָׁם. לָכֵן נִרְאֶה לִנְהֹג כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמָ"א שֶׁיִּטְּלֵם בְּלֹא בְּרָכָה, וְכֵן כָּתַב לְקַמָּן סִימָן תצ"ד (בבאר היטב סק"ז) לְעִנְיַן הַנֵּעוֹרִים בְּלֵיל שָׁבוּעוֹת. וּבְמָגֵן אַבְרָהָם שָׁם (ריש הסימן) יֵשׁ טָעוּת סוֹפֵר שֶׁכָּתוּב 'ועבי"ד' וְצָרִיךְ לוֹמַר בְּסִימָן ד' סָעִיף י"ג, עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

ח (ח) קַרְקַע. לְפִי שֶׁרוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶן. אֲפִלּוּ עַל גַּבֵּי קִיסָמִין אָסוּר, אֶלָּא דַּוְקָא בִּכְלִי: **יא** (ט) נָטַל. דִּכְתִיב (במדבר יט יט) 'וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא'. וְכָתַב הַטַּ"ז (סק"ז) וְנִרְאֶה לִי דְּהוּא הַדִּין בִּנְטִילָה דַּאֲכִילָה, 'וְכָל שֶׁכֵּן' הוּא, עַיֵּן שָׁם. וְסֵדֶר הַיּוֹם (כוונת נט"י) וּבַעַל יַד אַהֲרֹן (הגב"י) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ה) כָּתְבוּ דִּבְנְטִילָה לַאֲכִילָה אֵין לְהַקְפִּיד בָּזֶה כְּלָל, עַיֵּן שָׁם. וְכָל זֶה שֶׁלֹּא יִשְׁפֹּךְ לוֹ עַל יָדָיו, אֲבָל לְהָבִיא לוֹ מַיִם מֻתָּר אֲפִלּוּ בִּנְטִילָה דְּשַׁחֲרִית, מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח): **יב** (י) וְלִתְפִלָּה. וִיבָרֵךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף כ"ב, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם (ס"ק כט): (יא) רָעָה. דְּלְרוּחַ רָעָה בָּעֵי עֵרוּי שָׁלֹשׁ פְּעָמִים דַּוְקָא, וְשִׁכְשׁוּךְ בִּכְלִי אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים לֹא חָשִׁיב אֶלָּא אַחַת, שֶׁמִּיָּד נִטְמְאוּ הַמַּיִם. מִשּׁוּם הָכִי נִסְתַּפֵּק אַחַר כָּךְ בְּמֵימוֹת מְחֻלָּפִים, דְּאֶפְשָׁר דְּלָאו דַּוְקָא עֵרוּי בָּעֵי לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה וַאֲפִלּוּ רְחִיצָה סַגֵּי, אוֹ דִּבְעֵינַן דַּוְקָא עֵרוּי מִכְּלִי: (יב) מְחֻלָּפִים. וְהוּא הַדִּין בְּנָהָר, דְּקַמָּא קַמָּא אָזְדוּ לְהוּ וְהָנֵי אַחֲרִינֵי נִינְהוּ. וְנִרְאֶה לִי דְּהוּא הַדִּין בְּמִקְוֶה, דְּהַטַּעַם הוּא מִפְּנֵי שֶׁמִּיָּד נִטְמְאוּ הַמַּיִם, וְזֶה לֹא שַׁיָּךְ בְּמִקְוֶה. וְאִם תּוֹחֵב יָדָיו לְתוֹךְ הַשֶּׁלֶג בְּשָׁלֹשׁ מְקוֹמוֹת נַמֵּי מְהַנֵּי, עַיֵּן עֲטֶרֶת זְקֵנִים וּבְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ו) וּבְמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן י': **יג** (יג) נֵעוֹר. דִּבְנֵעוֹר לֹא חָיְשִׁינַן שֶׁנָּגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף, וְגַם לֹא נַעֲשָׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה: (יד) בְּלֹא בְּרָכָה. בַּ"ח (ס"ב) הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּיִטֹּל וִיבָרֵךְ, וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם סוֹתֵר רְאָיָתוֹ עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן:

בֵּאוּר הֲלָכָה

יג * אִם הָיָה נֵעוֹר וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ"ח. **וְכֵן אִם יָשֵׁן בַּלַּיְלָה בְּבָתֵּי יָדַיִם שֶׁבְּוַדַּאי לֹא נָגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף, אֵין צָרִיךְ לְהָרֹא"שׁ לִטֹּל יָדָיו בַּבֹּקֶר, רַק מִשּׁוּם רוּחַ רָעָה וּבְלִי בְּרָכָה** (פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"א) וַאֲרָצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס"א)):

* כָּל הַלַּיְלָה. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ"ז. **וְאִם הָיָה יָשֵׁן בִּתְחִלַּת הַלַּיְלָה וְקָם וְנָטַל יָדָיו כְּדֵי לְהַעֲבִיר הָרוּחַ רָעָה, נִרְאֶה לִי דִּלְהָרַשְׁבָּ"א צָרִיךְ עוֹד הַפַּעַם בַּבֹּקֶר לִטֹּל יָדָיו לִתְפִלָּה וּבִבְרָכָה**, דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר דִּכְבָר נַעֲשָׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה כְּשֶׁקָּם בִּתְחִלַּת הַלַּיְלָה, דִּכְתִיב (איכה ג כג) 'חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים' וְגוֹ', **וְרַק כְּדֵי לָצֵאת דַּעַת הָרֹא"שׁ** דִּלְדִידֵיהּ אֵין צָרִיךְ שׁוּב לְבָרֵךְ בַּבֹּקֶר, **גַּם בָּזֶה יַעֲשֶׂה צְרָכָיו קֹדֶם הַתְּפִלָּה וְיִתְחַיֵּב לִטֹּל וּלְבָרֵךְ לְכֻלֵּי עָלְמָא**:

* וְיִטְּלֵם בְּלֹא בְּרָכָה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ל' בְּשֵׁם הַסְכָּמַת הָאַחֲרוֹנִים. וְטַעְמָם הוּא מִשּׁוּם דִּלְהָרֹא"שׁ הַטַּעַם שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ שַׁחֲרִית מִשּׁוּם שֶׁיָּדָיו אֵינָם נְקִיּוֹת, וְאַף שֶׁלִּתְפִלַּת מִנְחָה קַיְמָא לָן בְּסִימָן ד' סָעִיף א' דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ אַף כְּשֶׁנּוֹטֵל יָדָיו מִשּׁוּם שֶׁאֵינָם נְקִיּוֹת, מִכָּל מָקוֹם בְּשַׁחֲרִית תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁחַיָּב לִטֹּל יָדָיו וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ, אִם כֵּן אִם עָשָׂה צְרָכָיו אוֹ נָגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף צָרִיךְ לִטֹּל לְהָרֹא"שׁ. וְגַם לְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתַב הַטַּעַם לִנְטִילַת שַׁחֲרִית מִשּׁוּם דְּנַעֲשָׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, צָרִיךְ לְבָרֵךְ אַף בְּנֵעוֹר, אֶחָד, דְּלֹא פְּלוּג, וְעוֹד, דְּעַל חִדּוּשׁ הָעוֹלָם צָרִיךְ לְבָרֵךְ אַף שֶׁלֹּא נֶהֱנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה סִימָן קנ"ג:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כֹּחַ גַּבְרָא כַּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּהִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם (סי' קכט ס"ק מז). אֲבָל אִם שִׁכְשֵׁךְ יָדָיו בְּמַיִם לֹא מְהַנֵּי לְרוּחַ רָעָה, וּכְדִלְקַמָּן (סי"ב): **ח** (יח) קַרְקַע. וַאֲפִלּוּ (כז) עַל גַּבֵּי קִיסָמִים אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁרוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם: (יט) כְּלִי. וְטוֹב (כח) שֶׁיַּנִּיחַ שְׁנֵי כֵלִים מְרַאֲשׁוֹתָיו, אֶחָד מָלֵא [א]וְאֶחָד רֵיקָן: **ט** (כ) מֵהֶם. עַל כֵּן (כט) לֹא יִתְּנֵם לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ: (כא) בְּנֵי אָדָם. כִּי יוּכְלוּ לְהִנָּזֵק עַל יְדֵי הָרוּחַ רָעָה. וְיִשְׁפְּכֵם (ל) בְּמָקוֹם מִדְרוֹן אוֹ בְּעָפָר תִּחוּחַ: **י** (כב) וְנוֹתְנוֹ. כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר יָמִין שֶׁהוּא חֶסֶד עַל שְׂמֹאל שֶׁהוּא דִּין. וְגַם (לא) בָּאַתְרָא אָזְלִינַן בָּתַר יָמִין דְּעָלְמָא: **יא** (כג) לֹא יִטֹּל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (לב) לִשְׁפֹּךְ לוֹ עַל יָדָיו, אֲבָל לְהָבִיא לוֹ מַיִם מֻתָּר: (כד) מִמִּי שֶׁלֹּא וְכוּ'. וּבִנְטִילָה לַאֲכִילָה (לג) רַשַּׁאי לִטֹּל מִמִּי שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו: **יב** (כה) לִקְרִיאַת שְׁמַע וְלִתְפִלָּה. וְיוּכַל לְבָרֵךְ (לד) עַל נְטִילַת יָדַיִם, דְּאָמְרִינַן בַּכִּיּוֹר 'וְרָחֲצוּ מִמֶּנּוּ' (שמות ל יט) וְלֹא בְּתוֹכוֹ (זבחים כא.), הָא בְּעָלְמָא אֲפִלּוּ בְּתוֹכוֹ. אֲבָל (לה) לְהַעֲבִיר הָרוּחַ רָעָה בָּעֵי עֵרוּי שָׁלֹשׁ פְּעָמִים דַּוְקָא, וְשִׁכְשׁוּךְ בִּכְלִי אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים לֹא חָשִׁיב אֶלָּא אֶחָד, שֶׁמִּיָּד נִטְמְאוּ הַמַּיִם וַהֲוָיִן כְּמוֹ שׁוֹפְכִין. וּמִשּׁוּם הָכִי נִסְתַּפֵּק אַחַר כָּךְ בְּמֵימוֹת מְחֻלָּפִים דְּאֶפְשָׁר דְּלָאו דַּוְקָא עֵרוּי בָּעֵינַן לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה, וַאֲפִלּוּ רְחִיצָה סַגֵּי, אוֹ דִּבְעֵינַן דַּוְקָא עֵרוּי מִכְּלִי עַל יָדָיו. וְכָתַב הַפְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ח) דִּלְפִי זֶה אִם תָּחַב יָדוֹ בַּנָּהָר שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, אוֹ בַּשֶּׁלֶג הַמֻּנָּח עַל הָאָרֶץ בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת מְחֻלָּפִים, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא מְהַנֵּי רַק לִתְפִלָּה וְיוּכַל לְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם, [ב]אֲבָל סָפֵק אִם מְהַנֵּי לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה, דְּאוּלַי בָּעֵינַן לָזֶה עֵרוּי מִכְּלִי. וְהָאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ סי"ב) וְלְבוּשֵׁי שְׂרָד פָּסְקוּ דִּבְנָהָר וְכֵן בְּשֶׁלֶג וּבְמֵי מִקְוֶה מְהַנֵּי אַף לְהַעֲבִיר רוּחַ רָעָה, וַאֲפִלּוּ אֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה, וְעַיֵּן שָׁם עוֹד בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: (כו) אֲבָל לֹא וְכוּ'. עַל כֵּן יִרְאֶה לִטֹּל פַּעַם שֵׁנִית מִן כְּלִי אֲפִלּוּ אַחַר הַתְּפִלָּה: **יג** (כז) כָּל הַלַּיְלָה. וְאִם יָשֵׁן בְּמִקְצָתָהּ, לְכֻלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו בַּבֹּקֶר כַּדִּין. וְהוּא שֶׁיָּשַׁן שְׁנַת קֶבַע עַל מִטָּתוֹ, וּמִשּׁוּם דִּסְתָם יָדַיִם עַסְקָנִיּוֹת הֵן וּבְוַדַּאי נָגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף, אֲבָל אִם יָשַׁן שְׁנַת אֲרָעַי, לְהָרֹא"שׁ (פ"ט סי' כג) (לו) דִּינוֹ בָּזֶה כְּאִלּוּ לֹא יָשַׁן כְּלָל: (כח) לְהִתְפַּלֵּל וּלְהַעֲבִיר. דְּהַיְנוּ, (לז) לִתְפִלָּה יֵשׁ סָפֵק אִם הַטַּעַם שֶׁל נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית כְּהָרַשְׁבָּ"א לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן א', וְאִם כֵּן אַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא לֹא נַעֲשָׂה בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, לֹא פְּלוּג רַבָּנָן וְצָרִיךְ נְטִילָה, אוֹ שֶׁמָּא עִקַּר הַטַּעַם כְּהָרֹא"שׁ שָׁם, וּבְנֵעוֹר וְלֹא נָגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף אֵין צָרִיךְ נְטִילָה. וּלְהַעֲבִיר הָרוּחַ רָעָה יֵשׁ גַּם כֵּן סָפֵק, אִם בְּעָלְמָא הַשֵּׁנָה גּוֹרֶם הָרוּחַ רָעָה, וְאִם כֵּן אֲפִלּוּ יָשֵׁן בַּיּוֹם שׁוֹרָה רוּחַ רָעָה וְצָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו וְנֵעוֹר בַּלַּיְלָה אֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו, אוֹ הַלַּיְלָה גּוֹרֵם הָרוּחַ רָעָה, וְאִם כֵּן יִהְיֶה הַדִּין בְּהִפּוּךְ: (כט) וְיִטְּלֵם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר (לח) שָׁלֹשׁ פְּעָמִים מֵחֲמַת סָפֵק, וְכֵן בִּשְׁנֵי הַסְּעִיפִים שֶׁאַחַר זֶה: (ל) בְּלֹא בְּרָכָה. יֵשׁ (לט) מֵהָאַחֲרוֹנִים שֶׁחוֹלְקִין עַל הַכְרָעַת הָרַמָ"א בָּזֶה וְסוֹבְרִים דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ, (מ) וְיֵשׁ שֶׁמַּסְכִּימִים עִמּוֹ, וְכָל זֶה בְּלֹא עָשָׂה צְרָכָיו, אֲבָל אִם עָשָׂה צְרָכָיו קֹדֶם הַתְּפִלָּה (מא) [ג]הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים דְּבָזֶה צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו וּלְבָרֵךְ. וְכֵן נָכוֹן לַעֲשׂוֹת לְכַתְּחִלָּה בְּמִי שֶׁנֵּעוֹר כָּל הַלַּיְלָה, כְּגוֹן בְּלֵיל שָׁבוּעוֹת, (מב) יַעֲשֶׂה צְרָכָיו אוֹ יָטִיל מַיִם וִישַׁפְשֵׁף, שֶׁאָז לְכֻלֵּי עָלְמָא יִתְחַיֵּב לְבָרֵךְ,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ח (כז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז): (כח) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס"ב) בְּשֵׁם הַזֹּהַר (ח"א קפד:): **ט** (כט) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני נט"י שחרית ס"ה): (ל) פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ה): **י** (לא) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס"י): **יא** (לב) אַחֲרוֹנִים: (לג) פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **יב** (לד) פְּרִי מְגָדִים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סק"ח) וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה וכתוב עוד): (לה) בֵּית יוֹסֵף (שם): **יג** (לו) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומשמע) וּפְרִי מְגָדִים (א"א ס"ק יא): (לז) בֵּית יוֹסֵף (שם) וְטַ"ז (סק"ט): (לח) אַחֲרוֹנִים: (לט) בַּ"ח (ס"ב) וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר מַעֲשֶׂה רַב (אות ב): (מ) עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה (ס"ק יג) וּבְאַרְצוֹת הַחַיִּים (ארץ יהודה סק"ח): (מא) אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ח) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני נט"י שחרית סי"ז) וְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס"א) וְחַיֵּי אָדָם: (מב) אַרְצוֹת הַחַיִּים (שם):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו"ע הרב (ס"ח) הוסיף: וטוב שיהא כלי התחתון מאוס. **ב]** וכן הוא בשו"ע הרב במהדו"ק (סי"ב). ובמהדו"ת (ס"ב) כתב שאין המים מטהרים אלא בשפיכה. ובסידור כתב: המהלך בדרך ואין לו כלי, אם מטביל בתוך מי גבאים [-מי גשמים] שיש בהם מ' סאה או במי מעין אע"פ שאין בו מ' סאה יברך על נטילת ידים, ואחר כך כשיזדמן לו כלי ומים ישפוך עליהם ג' פעמים [משום רוח רעה כדעת הפמ"ג], ובשעת הדחק כשאינו מצפה להיות לו כלי ומים קודם שיעבור זמן קריאת שמע ותפלה, מטביל במי גבאים אע"פ שאין בהם מ' סאה ומברך על נטילת ידים. **ג]** ובשו"ע הרב (סי"ג) כתב שיטול ידיו בלא ברכה [ולא הביא העצה לעשות צרכיו, כי למד שגם להרשב"א יש ספק אם אמרינן לא פלוג או לא, ולזה לא יועיל לטנף ידיו]. ובסידור הרב כתב: אם ניעור כל הלילה או שהיה ישן פחות פחות מס' נשימות, לא שרתה עליו רוח הטומאה כלל, ואינו צריך ליטול ידיו ג' פעמים כי אם פעם אחת לתפלה, ולא יברך על נטילת ידים ולא ברכת אלהי נשמה, אבל אם ישן יותר משישים נשימות אפילו ישן שינת עראי, צריך ליטול ידיו ג' פעמים, ומכל מקום ימשמש במקומות המכוסים שבגופו קודם הנטילה, כדי שיברך על נטילת ידים לדברי הכל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah